

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.016.05.2019

Mariusz Kieling
Burmistrz Barwic
Urząd Miejski w Barwicach
ul. Zwycięzców 22
78-460 Barwice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/077 – Zapobieganie rozprzestrzenianiu się barszczy kaukaskich w Polsce

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Barwicach ¹ , ul. Zwycięzców 22, 78-460 Barwice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mariusz Krzysztof Kieling, Burmistrz Barwic ² , od 20 listopada 2018 r. Poprzednio od 8 grudnia 2014 do 19 listopada 2018 Burmistrzem Barwic był Zenon Maksalon. (akta kontroli str. 3-6)
Zakres przedmiotowy kontroli	Prawidłowość i skuteczność zwalczania barszczy kaukaskich.
Okres objęty kontrolą	Lata 2013–2019 (do czasu zakończenia czynności kontroli).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie
Kontroler	Jarosław Tarasewicz starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/123/2019 z 3 lipca 2019 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: Urząd.

² Dalej: Burmistrz.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Uzasadnienie oceny ogólnej

W okresie objętym kontrolą Gmina Barwice⁵ nie podejmowała niezbędnych działań w celu zapobiegania rozprzestrzenianiu się barszczy kaukaskich⁶. Nie przeprowadzała inwentaryzacji stanowisk barszczu. Za wyjątkiem 2016 roku, nie przeprowadzano zabiegów związanych ze zwalczaniem tych roślin zarówno na gruntach gminnych, jak i na gruntach innych właścicieli.

Pomimo niewielkiej skali występowania barszczu na terenie Gminy, brak działań w zakresie jego zwalczania, zwiększa ryzyko zajmowania nowych stanowisk przez tę roślinę. Wymaga to od Gminy prowadzenia stałych działań w celu identyfikacji i eliminacji powstających stanowisk.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Prawidłowość i skuteczność zwalczania barszczy kaukaskich.

1.1. Diagnoza potrzeb – inwentaryzacja roślin barszczy kaukaskich.

Opis stanu faktycznego

Zgodnie z obowiązującym w kontrolowanym okresie regulaminem organizacyjnym Urzędu⁷ zadania w zakresie ochrony środowiska były realizowane przez Referat Infrastruktury i Ochrony Środowiska⁸. Do zadań przypisanych tej komórce należało m.in. prowadzenie publicznie dostępnych wykazów danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie, tworzenie nowych i utrzymanie w należytym stanie istniejących gminnych terenów zieleni i zadrzewień, sadzenie, utrzymanie oraz pielęgnacja zieleni w pasie drogowym, sprawowanie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów ochrony środowiska w zakresie objętym właściwością Burmistrza, sporządzanie gminnych programów ochrony środowiska⁹. Regulamin organizacyjny nie przypisał żadnej komórce organizacyjnej zadania dotyczącego wykrywania, inwentaryzacji i zwalczania barszczy oraz informowania mieszkańców o zagrożeniu, które te rośliny powodują.

(akta kontroli str.7-32,210-213)

Obowiązki z zakresu ochrony środowiska powierzono inspektorowi ds. ochrony środowiska w referacie ioś, do którego zadań należały m.in. prowadzenie spraw związanych z ochroną przyrody, powoływanie nowych form ochrony przyrody, sprawowanie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością Burmistrza, prowadzenie spotkań w ramach edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży, tworzenie nowych i utrzymanie w należytym stanie istniejących gminnych terenów zieleni i zadrzewień. Zakres czynności i obowiązków inspektora ds. ochrony środowiska nie obejmował zadania dotyczącego wykrywania, inwentaryzacji i zwalczania barszczy kaukaskich oraz informowania mieszkańców o zagrożeniu, które te rośliny powodują.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: Gmina.

⁶ Poprzez barszcze kaukaskie rozumie się: barszcz Sosnowskiego i barszcz Mantegazziego, dalej: barszcz.

⁷ Zarządzeniem nr 206/2013 Burmistrza Barwic z dnia 19 września 2013 r. wprowadzono Regulamin Organizacyjny Urzędu, dalej Regulamin. Regulamin zmieniony: zarządzeniem Burmistrza nr 212/2013 z 23 października 2013 r. i nr 261/2014 z 24 kwietnia 2014 r.

⁸ Dalej: ioś.

⁹ §31 pkt 56,63,80l, 95,96,101,113 zarz. Burmistrza Barwic nr 261/2014 z 24 kwietnia 2014 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego.

Kierownik referatu ioś wyjaśnił: w Urzędzie Miejskim w Barwicach obowiązki inwentaryzacji barszczy i ich zwalczania nie zostały przypisane do zakresu działań konkretnej komórki organizacyjnej - szeroko rozumianą ochroną środowiska zajmuje się Referat Infrastruktury i Ochrony Środowiska,(...) sprawami ochrony środowiska w Referacie zajmuje się Inspektor ds. ochrony środowiska (...).

(akta kontroli str.33-35,36-39,56-58,210-213)

Kierownik referatu ioś i inspektor ds. ochrony środowiska posiadali wykształcenie wyższe¹⁰. Do zakończenia czynności kontrolnych¹¹ nie uczestniczyli w szkoleniach dotyczących zwalczania barszczy i pozyskiwania środków finansowych na ten cel.

(akta kontroli str. 36-53,56-58,210-213)

W badanym okresie w Gminie nie określono metod i procedur związanych ze zwalczaniem barszczy. Rada Miejska nie podjęła uchwał w tym zakresie. Burmistrz nie wydał zarządzeń porządkujących sposób zwalczania barszczy, w tym m.in. określenia zasad dotyczących przeprowadzenia inwentaryzacji oraz programu ich usuwania i nie zawierał porozumień z innymi gminami w przedmiocie zwalczania barszczy kaukaskich. Nie występował także do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej¹² w Szczecinie o środki finansowe na ten cel.

(akta kontroli str.56-58,210-213,215)

Kierownik referatu ioś wyjaśnił, że pracownicy referatu ioś lokalizowali stanowiska barszczu: przy okazji realizacji innych powierzonych obowiązków służbowych, na podstawie informacji od właścicieli lub zarządców działek, na których zlokalizowano rośliny oraz zgłoszeń od osób prywatnych po ich potwierdzeniu przez inspektora ds. ochrony środowiska na podstawie wizji w terenie. Działania obejmowały teren całej gminy Barwice. W wyniku tych czynności ustalono siedem lokalizacji występowania barszczu¹³.

(akta kontroli str.56-58,210-213)

Kierownik ios wyjaśnił:(...) po publikacji ogłoszenia o inwentaryzacji barszczy kaukaskich w dn. 17.05.2015 r. i 26.06.2019 r. nie wpłynęły do Urzędu pisemne zgłoszenia od mieszkańców lub zarządców działek o występowaniu stanowisk tej rośliny na terenie Gminy. Informacje o występowaniu tej rośliny na działkach poddanych oględzinom Urząd posiada od kilku lat. W jaki sposób pozyskano te informacje nie wiem. Prawdopodobnie pozyskano je w formie ustnej od właścicieli lub mieszkańców Gminy.

(akta kontroli str. 216-217)

¹⁰Kierownik referatu ioś posiadał wykształcenie wyższe techniczne – mechanika i budowa maszyn i ukończone szkolenie m.in. w zakresie: prawo ochrony środowiska i szkolenie dot. gospodarowania odpadami komunalnymi. Inspektor ds. ochrony środowiska posiadała wykształcenie wyższe – zarządzanie zasobami ludzkimi i ukończone szkolenia dotyczące m.in. procedury ocen oddziaływania na środowisko w procesie inwestycyjnym, wydawania decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych, obowiązków gminy wynikających z prawa w zakresie ochrony środowiska, systemu gospodarki odpadami oraz regulaminów utrzymania czystości i porządku w gminie, procedury ocen oddziaływania na środowisko w procesie inwestycyjnym, z zakresu Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000, ochrony prawnej drzew i krzewów.

¹¹ 16.09.2019 r.

¹² Dalej: WFOŚiGW.

¹³ a/ (nr 97/5, obręb Stary Gabiaż, o pow. dz. 5,58 ha, własność prywatna;

b/ nr 98, obręb Stary Grabiaż, o pow. dz. 0,37 ha, wł. Gmina Barwice;

c/ nr 116, obręb Chłapowo, o pow. dz. 3,04 ha, wł. Powiat Szczecinecki (Powiatowy Zarząd Dróg w Szczecinku);

d/ nr 18/26, obręb Gwiazdowo, o pow. dz. 4,50 ha, wł. Skarb Państwa (Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa Oddz. Terenowy w Koszalinie);

e/ nr 330/2, obręb Gwiazdowo, o pow. dz. 28,7 ha, wł. Skarb Państwa (Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Polczyn Zdrój);

f/ nr 464/13, obręb Stary Chwalim, o pow. dz. 26,42 ha, wł. Skarb Państwa (Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, Oddz. Terenowy w Koszalinie);

g/ nr 63, obręb Stary Grabiaż, o pow. dz. 1,54 ha, wł. Województwo zachodniopomorskie (Zarząd Województwa)

W trakcie przeprowadzonych oględzin¹⁴ ustalono ponadto jedną lokalizację barszczu na działce nr 465/2, obręb Stary Chwalim, której właścicielem była Gmina. Powierzchnia stanowiska barszczu kaukaskiego na działce wynosiła 30m² (całkowita powierzchnia działki – 1,26 ha).

(akta kontroli str.210-213,216-217)

Urząd w okresie objętym kontrolą nie przeprowadził kompleksowej inwentaryzacji występowania barszczu na terenie Gminy.

(akta kontroli str.56-58,210-213)

Kierownik referatu i.o.s. wyjaśnił, że w latach 2013-2019 nie podejmował działań w celu inwentaryzacji barszczyze *względem na bardzo niewielkie występowanie tej rośliny na terenie Gminy. Na podstawie znajomości miejsc występowania szacuje się, że barszcz występuje na powierzchni około 220 m² (0,0220 ha) przy całkowitej powierzchni Gminy wynoszącej 25 852 ha.(...) .*

(akta kontroli str.101,211,216-217)

Burmistrz wyjaśnił, że: (...) *Gmina Barwice w roku 2019 podjęła działania, których finałem będzie uchwalenie Programu usuwania barszczu kaukaskich na terenie Gminy(...). Działaniem tym jest opublikowane ogłoszenie na stronie internetowej Urzędu Miejskiego o zgłaszanie przez mieszkańców, na których terenie znajduje się Barszcz Sosnowskiego celem zinwentaryzowania wszystkich miejsc występowania tej rośliny na terenie gminy¹⁵. Do dnia dzisiejszego nikt z mieszkańców nie zgłosił faktu występowania na swoim terenie barszczu kaukaskiego.(...)Urząd Miejski w Barwicach w roku 2016 występował pisemnie do Agencji Nieruchomości Rolnych w Szczecinku o usunięcie barszczu ¹⁶.(...)*

(akta kontroli str.99-101,210-213)

Problematyka występowania i konieczności usunięcia barszczu nie była poruszana na zebraniach sołectw oraz na sesjach Rady Miejskiej w Barwicach. Burmistrz opublikował 17 lipca 2015 r. na stronie internetowej Urzędu (<http://www.barwice.pl>) ogłoszenie pn. *Uwaga! Unikaj barszczu Sosnowskiego jak ognia!* W publikacji, w związku z występowaniem na terenie powiatu szczecińskiego barszczu poinformował, czym jest ta roślina, gdzie rośnie najczęściej, jak ją rozpoznać, jakie objawy wywołuje kontakt z nią i jakie działania profilaktyczne należy wykonać przed wizytą u lekarza. W publikacji zawarto również ostrzeżenie, że usuwanie rośliny bez odpowiednich środków ostrożności może doprowadzić do poważnych konsekwencji dla zdrowia i życia. Burmistrz apelował, aby przypadki wystąpienia rośliny zgłaszać do Urzędu¹⁷.

(akta kontroli str. 186,210-213)

Gmina w okresie objętym kontrolą NIK nie zawarła porozumień z sąsiednimi gminami w zakresie zwalczania barszczu. Kierownik referatu i.o.s. wyjaśnił, że współpraca z innymi gminami w zakresie dotyczącym realizacji zadania związanego z usuwaniem barszczu kaukaskich polegała na bieżącej wymianie informacji z

¹⁴ Oględziny przeprowadzono w dniu 17 lipca 2019 r., na podstawie art. 39 ustawy o NIK. W oględzinach poza kontrolerem uczestniczył kierownik referatu i.o.s.

¹⁵ Ogłoszenie z 26 czerwca 2019 r. o przygotowywaniu dokumentacji dotyczącej usuwania barszczu Sosnowskiego z prośbą do mieszkańców, na których terenie znajduje się barszcz Sosnowskiego o zgłaszanie tego faktu celem sporządzenia inwentaryzacji, opublikowane na stronie internetowej Urzędu: <http://www.barwice.pl/news/barszcz-sosnowskiego-ogloszenie>

¹⁶ Urząd pismem z 9 czerwca 2016 r. poinformował Agencję Nieruchomości Rolnych, Sekcję Zamiejscową Gospodarowania Zasobem w Szczecinku (dalej: ANR) o ustaleniu stanowiska barszczu na działce 464/13 wchodzącej w skład zasobu ANR. Z informacji uzyskanej w trakcie kontroli w trybie art. 29 ust.1 pkt 2 lit f ustawy o NIK (Dz. U. z 2019 r. poz. 489) wynika, że na wymienionej działce i działce nr 18/23 zlecono podmiotom zewnętrznym działania niszczenia rośliny (opryski chemiczne).

¹⁷ <http://ug.barwice.pl>; w publikacji zamieszczono zdjęcie wraz z dokładnym opisem wpływu rośliny na zdrowie ludzi i zwierząt..

pracownikami innych gmin, w szczególności gminy Grzmiąca, na której problem z występowaniem barszczu kaukaskich jest poważniejszy.

(akta kontroli str.212)

1.2. Zwalczanie barszczy kaukaskich – działania podejmowane w celu monitoringu i utrzymania trwałości realizowanych zadań oraz działania edukacyjne i organizacyjne związane ze zwalczaniem barszczy.

W latach 2014-2019 na terenie Gminy, na gruncie stanowiącym własność Gminy wykonano dwa zabiegi (w maju i sierpniu 2016 r.) przy pomocy metody chemicznej oraz mechanicznego usuwania barszczu.¹⁸

Urząd nie występował i nie otrzymał dotacji z WFOŚiGW na realizację zadań związanych ze zwalczaniem barszczu. Koszt przeprowadzonych w 2016 r. zabiegów chemicznego usuwania roślin wyniósł 311 zł. W dokumentacji Urzędu nie było protokołu chemicznego usuwania roślin i ich utylizacji. Kierownik i oś wyjaśnił, że do wykonania zabiegów, które miały charakter jednostkowy nie wybierano wykonawcy zewnętrznego i zabiegi wykonano we własnym zakresie.

(akta kontroli str.54-63,99-101,213-214)

Starosta Szczecinecki¹⁹ poinformował, że Starostwo Powiatowe w Szczecinku w przypadku występowania barszczy w pasach dróg powiatowych corocznie dokonuje kilkukrotnego mechanicznego wykaszania. Wskazał, że na terenie Gminy ogniska barszczu najczęściej występują przy drodze nr 1276Z na odcinku Parchlino-Chłopowo w okolicach miejscowości Gwiazdowo. Zarząd Powiatu w Szczecinku nie ustanawiał porządkowych aktów prawa miejscowego w zakresie usuwania barszczy na terenie powiatu. Ponadto Starosta poinformował, że w zadaniu dotyczącym usuwania barszczy nie współpracowano z Gminą.

(akta kontroli str.142-180)

Dyrektor Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, Oddziału Terenowego w Koszalinie²⁰ (następca prawny Agencji Nieruchomości Rolnych) poinformował, że w kontrolowanym okresie stwierdzono występowanie barszczy kaukaskich na dwóch działkach należących do zasobu KOWR OT. Rośliny były w tym okresie przedmiotem zabiegów chemicznego i mechanicznego usuwania.

(akta kontroli str.109-138)

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Szczecinku poinformował, że w kontrolowanym okresie nie podejmował współpracy z Gminą w zakresie działań edukacyjnych i profilaktycznych ostrzegających o negatywnych konsekwencjach kontaktu z barszczem kaukaskim i nie posiada wiedzy na temat wyników w następstwie kontaktu z tą rośliną oparzeń skóry lub zatrucie.

(akta kontroli str.139-140)

Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinku²¹ poinformował, że na gruntach w zarządzie RDLP w granicach Gminy barszcz występuje w jednej lokalizacji. Wskazał, że w badanym okresie, w trakcie kwitnienia rośliny, prowadzone były akcje informacyjne na profilu właściwego nadleśnictwa Połczyn Zdrój.

(akta kontroli str. 181-185)

Sołtysi z terenu Gminy poinformowali, że na terenach ich sołectw problem barszczów nie występuje.

(akta kontroli str.69-98)

¹⁸ W latach 2013 – 2015 Gmina nie prowadziła prac związanych z inwentaryzacją i usuwaniem barszczu. Do zabiegu chemicznego użyto defoliantów.

¹⁹ Dalej Starosta.

²⁰ Dalej KOWR OT.

²¹ Dalej RDLP.

Przeprowadzone 17 lipca 2019 r. oględziny ośmiu działek²² (wszystkich, co do których uzyskano informacje o występowaniu na nich barszczów kaukaskich) wykazały, że:

- działki, na których występowały stanowiska barszczu nie były oznaczone tablicami informacyjnymi / ostrzegawczymi,
- na działce nr 97/5 stanowiska barszczu kaukaskiego znajdowały się w odległości około 80-100 m od drogi. Nie stwierdzono wykonywania zabiegu wykaszania. Wysokość roślin wynosiła do około 2-2,5 m,
- na działce nr 98 stanowiska barszczu kaukaskiego znajdowało się w pasie drogowym i na granicy pasa drogowego, w odległości 1-3 m od drogi. Nie stwierdzono wykaszania,
- na działce nr 116 stanowiska barszczu kaukaskiego znajdowały się w pasie drogi i poza pasem drogowym w odległości od około 1-8 m od drogi. Stwierdzono przeprowadzane wykaszanie pasa drogowego i odrastające rośliny po przeprowadzonym koszeniu,
- na działce 18/26 stanowiska barszczu kaukaskiego o wysokości do około 1,8 m., nie stwierdzono przeprowadzania zabiegów wykaszania,
- na działce 330/2 stanowiska barszczu kaukaskiego na terenie leśnym ogrodzonym siatką drucianą w odległości około 20 m od drogi. Wysokość roślin do około 1,8 m. Nie stwierdzono przeprowadzania zabiegów wykaszania,
- na działkach 465/2 (stanowisko przy drodze do Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Szczecinek - Rejon Barwice, w okolicach stadionu miejskiego), stanowiska barszczu kaukaskiego o wysokości około do 0,5 m, widoczny ślady przeprowadzanego zabiegu wykaszania,
- na działce nr 63 stanowiska barszczu kaukaskiego o wysokości do 1,0 m. W pasie drogi i poza pasem w odległości do około 1-3 m. widoczne ślady wykaszania,
- na działce 464/13 pojedyncze stanowiska barszczu kaukaskiego (do wys. około 0,5 m) przy drodze i nieużytkowanych zabudowaniach gospodarczych.

(akta kontroli str.188-209)

Kierownik ioś wyjaśnił, że *Nie występowaliśmy do prywatnych właścicieli o zgodę na wykonanie zabiegów i nie wzywaliśmy do wykonania zabiegów usunięcia barszczy ponieważ siedliska te są usytuowane w dużej odległości od dróg publicznych i nie stanowią bezpośredniego zagrożenia dla ludzi.*

(akta kontroli str.217)

Burmistrz wyjaśnił, że Gmina nie umieszczała tablic ostrzegawczych w pobliżu miejsca występowania barszczy z uwagi na brak bezpośredniego zagrożenia dla osób mających z nimi styczność.

(akta kontroli str.101)

Informacja o zagrożeniach związanych z występowaniem rośliny nie była wywieszona na tablicy ogłoszeń Urzędu. Na stronie internetowej Gminy taka informacja została zamieszczona 17.07.2015 r.

(akta kontroli str.214)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nieprzeprowadzeniu (z wyjątkiem 2016 r.) zabiegów związanych ze zwalczaniem barszczy.

²² Działki nr 97/5, 98, 116, 18/26, 330/2, 465/2, 464/13, 63.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Wniosek	Zapewnienie kompleksowych działań związanych ze zwalczaniem barszczy na terenie Gminy.
Uwagi	Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń	Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.
-----------------------------	---

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosku	Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.
---	---

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Szczecin, 26 września 2019 r.

Kontroler Jarosław Tarasewicz Starszy inspektor kontroli państwowej	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie Dyrektor
---	--

.....
podpis

.....
podpis